

BUDAPESTI HÍRLESET
1920. JUN. 27

Budapest, 1920.

ARVETTE

XL. évfolyam, 153. szám

Vasárnap, június 27.

BUDAPESTI HÍRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Előzetes árak: Egész évre 280 korona, félévre 140 kor., negyedévre 70 kor., egy hónapra 25 kor. Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1 korona.
Hirdetések milliméter számítással, díjazás szerint.

Főszerkesztő:
Rákosi Jenő
Helyettes főszerkesztő:
Csajthay Ferenc

Szerkesztőség: VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 4. sz.
Igazgatóság és kiadóhivatal: VIII. ker., József-körút 5. szám.
Telefonszámok: József 43, József 53, József 63, József 23-84.

Stead Alfréd vacsorája.

Budapest, jun. 26.

A napokban egyszer felpanaszoltuk e helyen, hogy pártok és kormányok — ebben az ideiglenes és csupa átmeneti időben, mert hisz maga a nemzetgyűlés is csak ad hoc két évre kapott mandátumot — tele vannak intézményes reform-tervekkel. Ezt viszont egy olvasónk panaszolja fel nekünk. Hogy, azt mondja, munkához láthasson, terveket kell készítenie. Hát már semmi reform nem fér rájuk? — mondja elégedetlen olvasónk. És így tovább. Egészben azt hiszem, egy kis félreértés van közöttünk, a mely soraim folytán talán ki fog derülni.

Alább következik egy kis cikk a kormány lemondásáról, a mely keresetlen, lapidáris mondatokban tárja fel politikai helyzetünk vizsgálatosságát. Kormányok jönnek és mennek, de a helyzet nem változik. Ki vonná kétségbe jó szándékukat? Be kell látnunk, hogy nem a kormányok betegek, hanem a pártok és az alap és forma, a melyen létrejöttek.

Nemzetgyűlés és pártjai és kormányai nem azért vannak itt, már mint nem azzal a rendeltetéssel, hogy nagyszabású reformakciókkal az elmúlt évtizedek fejleményeinek ferdeségeitől, kinövészeitől szabadítsák meg a jövő nemzedékeket (mert hiszen közjogi, politikai és társadalmi intézményes alkotások hatása nem máról holnapra áll be), hanem kifejezetten két esztendőre választottak és küldettek, hogy a háború és a forradalmak romjait az újjáépítés útjából eltakarítsák. Ez a pillanat parancsolta vagy igényelte munkák elvégzésére való ideiglenes megbízás. Az újjáépítés, az intézményes reformalkotás munkája csak azután következhetik, ha már a romok eltakarítottak, ha a telek, melyen építeni kell, szabad és tiszta, ha az utról elhordtuk az akadályokat.

Elborított bennünket a szerencsétlenségek pusztító árva. Száraz lábbal alig lehet járni. Itt-ott térdig, sőt derékig kell a vízben gázolnunk. Vannak helyek, a hol csak csónakon és tutajon lehetséges a közlekedés. És mindnyájunk birtoka ezen az elöntött területen fekszik.

Mit csináljunk? Mihez fogjunk előbb? Hol kezdjük a munkát?

Minden józanészű ember tudja, hogy előbb el kell eresztetni, vagy ha lehet, ki kell más módon szárítani a vizet. És nemkülönben tudja minden egészséges elméjű gazda, hogy ott kell a munkát elkezdni, a hol még találunk egy darab szárazföldet, vagy a hol sikerült a víztől egy-egy területet megszabadítanunk. Ezekre a szabad részekre kell vetnünk minden erőnket. Összeszedni, a mi a szétfutott vagy szétszórt, vagy elzúllott cselédségből, faluból ember és állat megmaradt és munkába állítani ott, a hol lehet. Nem pedig ide-oda csónakázni vagy a partokon ülve tanácskozva várni dum de fluat amnis — míg a víz eltakarodik — és plánumokat kókolni a messze jövő számára, hogy a falut így rendezzük, a templomot oda építjük, a kastélyt dombra, és töltésekre csinálunk tervet, hogy többé a víz el ne borithasson bennünket.

Elsőbb a házakat kell szabaddá tenni, megtámasztani, a mi nem dült egészen össze, kapálni, szántani a szárazon maradt részeket, hogy addig is legyen legalább krumplics és kenyér. Így jutunk el oda, hogy lassan, de biztosan előkészítjük az időt arra, a mikor nagyszabású reformokra is ráérünk és lesz hozzá pénzünk és erőnk, s fölépül a falu — mint egykor Szeged — szebbre, mint milyen valaha volt,

felépül a templom is, a kastély is és rákerül a sor a biztosító töltésekre is.

És ne ámítsa magát senki se tulságosan az intézményes biztosító reformokkal se. Avagy nem volt-e nálunk a trón, az alkotmány, a parlamentarizmus, a tulajdon és a személybiztonsága és a tanítás és a kereskedelem és minden intézményesen biztosítva? És mit nem láttunk mindebből két éven belül kit légberepülni, kit összeomlani? Egy-egy vihar tombolása és az időnek lassan rágó foga minden intézményes biztosítékot csúfá tud tenni, hogy ne is szóljak a világáramlatokról, a melyek ezeréves intézményeket minden intézményes biztosítékukkal el tudnak meríteni.

Én tehát azt gondolom, ennek a nemzetgyűlésnek és a kebeléből kelt kormányoknak csak egy sürgős feladatuk van, ha az országot nézik és nem a maguk érdekét. Első dolguk, hogy a közrendet és jogbiztonságot helyreállítsák: kiáltó kötelességük, hogy a megélhetés összes kérdéseivel a legteljesebben foglalkozzanak és pedig kizárólag csak abból a szempontból, hogy valósággal meg lehessen élni; és hogy e végből minden anyagi és erkölcsi erőt sürgősen összeszedjenek és munkába állítsanak, legesleges sorban a gazdasági erőket. És nem tehetek róla, ebből a szempontból nekem ennek a vállalkozó embernek, a ki hivatalosan küldetett Magyarországra, de nem hivatalosan, hanem eddigi benyomásai és saját érzései alapján itt akar maradni s velünk akar dolgozni: nekem Stead (Szted) Alfréd urnak tegnapi vacsorája, a melyen Budapest politikusi, államférfiai, közszolgálati jelesei, társadalmi kitűnőségei, kereskedelme vezérelméi találkoztak baráti érintkezésben, nagyobb fontosságúnak és üdvösebbnek látszik az országra nézve, mint hetvenhét interpelláció, vagy tíz kölcsönös leleplezés, egy tucat beszéd az intézményes reformokról és négy vagy öt kormányválság, mellyel a nemzetgyűlés szórakoztatott bennünket. Mert mindez csak szó, szó és szó, a Stead ur vacsorája pedig tett, munka és vállalkozás még a szép és kecses beszéd nélkül is, mellyel a házigazda a vendégeit megtisztelte s melyre a most távozó miniszter rövid szóval megértő visszhangos választ tudott adni hallgatói elismerő tapsától kísérve.

A kormány lemondása.

— Simonyi-Semadam bejelentése a nemzetgyűlésen. —

Az aktus mindössze egy-két percet vett igénybe. Simonyi-Semadam miniszterelnök röviden annyit mondott, hogy a tiszai választások terminusáig vállalta a kormányt, a terminus és vele az ideje lejárt. Szólt és leült nagy csalódására mindazoknak, a kik eljöttek, hogy egy kicsikét izguljanak egy, alig négy hónapos kormány utolsó percein.

Maga a nemzetgyűlés ridegen, a másfél órai folyosói tereferétől fáradtan státszált. Kisgazdapárti képviselő alig mutatkozott, a minisztereknek több mint a fele el sem jött, nem érdekelte őket a saját temetésük. Ebben a részvétlenségben Simonyi néhány mondata drámai erővel jellemezte a helyzet kietlenségét. A lemondott kormány meg volt győződve arról, hogy akár lett volna terminusa, akár nem, tovább nem bírta ki a többségi pártok halálos támogatását, a többség pedig a négy hónap alatt tizszer és százszor mondta a szemébe, hogy nem adott elég munkát a nemzetgyűlésnek és határozatlanságával, tétlenségével végveszedelembe sodorta a keresztény kurzust.

Mi lesz most, kérdezte mindenki az or-

szágházában és kérdezi mindenki az ország-házán kívül. Mi, a kik nem vagyunk sem miniszterek, sem képviselők, elborult lélekkel nézzük a rövid életű kormányok fel- és letűnését, mint csálhatatlan jelét a nagybeteg állapotnak. A tiszántúli választások egyik pártnak sem hoztak akkora többséget, hogy egyedül merne vállalkozni a hatalom átvételére. Marad tehát a koalíció minden terheltségével. Akármilyen kormány jön, egyik sem fog bírni a pártokkal; a koalícióban lappangó személyi és tárgyi ellentétek romboló hatása tovább is működni fog. Ilyen körülmények mellett szinte elveszti fontosságát az utód kérdése. Vállalkozó azért akad bőven, mert éppen a zavaros pártviszonyok tenyésztik a legilletéktelenebb ambíciókat, de az ország máris keservesen nyögi az átmeneti állapotokat. A legsürgösebb kérdések várják a munkabíró Herkuleseket és most napok, hetek tellenek majd bele, míg a Haller, Rubinek és nagyatádi Szabó István sajtósági triumvirátusa meg tud egyezni egy új kormány megalakulásában és eljövételében. Mert bizonyos, hogy az említett pártvezérek körül csoportosulók teszik a többségi döntő numerust. Ám az eddigi kormányok sorsa is mutatja, hogy a megalkuváson alapuló többség mennyire ingatag alap. Tudjuk, hogy a pártközi megegyezés megszűnt, tudjuk, hogy kormányt is kapnak hozzá, de azt is tudjuk, hogy a pártoknak eddigi szelleme és módszere nem hozhatja meg a válság végleges elintézését. E balsejtelem-től eltelve nézünk a most meginduló kibontakozási kísérletek elé.

A nemzetgyűlés ülése.

A nemzetgyűlés ma egészen rövid ülést tartott. A Ház feltizenkettőkor nyílt meg. Kenéz Béla mint előadó bejelentette, hogy a második bíráló-bizottság a Dróczy Győző mandátuma ellen beadott panasz tárgyában két pontra nézve elrendelte a vizsgálatot, a melynek foganatosításával Hornyánszky Zoltánt bizta meg. Rassay Károly indítványt jegyzett elő, melyben a Máv. állapotának megvizsgálására parlamenti bizottság kiküldését kéri.

A nemzetgyűlés azután harmadszori olvasásban megszavazta az indemnitást.

Ezek után az elnök felfüggesztette az ülést. Ez azért történt, mert a miniszterelnök nem volt a Házban s bejelentését várták.

A miniszterelnök a Várban volt, a hol a kormányzóknak átadta a kormány lemondását.

A mikor megérkezett a miniszterelnök, az elnök megnyitotta az ülést.

Simonyi-Semadam Sándor a következő nyilatkozatot tette:

— Tisztelt Nemzetgyűlés! Méltóztatik emlékezni, hogy a mikor vállalkoztam kormányalakításra, a tiszántúli választások időpontjáig határozottan meg azt az időt, a míg az ügyeket vezetem. Az én időm a választások következtében lejárt, tehát ma bejelenttem a kormányzó urnak az összkormány lemondását. A kormányzó a kormány lemondását elfogadja. Kérem a tisztelt nemzetgyűlést, méltóztatásuk üléseit elnapolni mindaddig, míg a válság tart, a míg az új kormány megalakul.

A nemzetgyűlés hangtalanul fogadta a miniszterelnök bejelentését.

Azután az elnök felhatalmazást kéri, hogy a nemzetgyűlést a válság lefolyása után újból összehívhassa. Ezzel az ülést véget ért.

A válság.

Simonyi-Semadam miniszterelnök ma délelőtt kihallgatáson volt a kormányzóval s átvitotta a kormány lemondását. A kormányzó erre fölkerlte a lemondott kormányt, hogy az új kormány kinevezéséig intézze tovább az ország ügyeit. Olyképp vagyunk értesülve, hogy a miniszterelnök mai kihallgatása során meg is ajánlotta az utódját. Hír szerint Apponyi Albert gróftól, másodsorban pedig ha Apponyi a megbízást nem vállalná, Bethlen István gróftól.

A kormányválság a szokásos a válságos for-

